

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/1127/2016

Spisová značka (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/PS/516/2015

N á l e z

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 15. 7. 2015 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu společnosti ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti instituci Unicredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., IČO 64948242, se sídlem Želetavská 1525/1, 140 92 Praha 4, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 3608 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vrácení částky ve výši 333.911,06 Kč a 9.408,49 Kč na účet Navrhovatele a ušlých úroků, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá vrácení peněžních prostředků ve výši částek platebních transakcí, které mu Instituce připsala na účet a následně je bezdůvodně z účtu odepsala, včetně ušlých úroků.

Finanční arbitř při zkoumání podmínek řízení zjistil, že Navrhovatel uzavřel s Institucí dne 14. 12. 2010 Smlouvu o zřízení a vedení business konta 70 (dále jen „Smlouva o účtu“), na základě které mu Instituce zřídila běžný účet č. ■ (dále jen „Účet“).

Pokud se týká dalšího obsahu Smlouvy o účtu vztahujícího se k předmětu sporu, Smlouva o účtu označuje ve svém čl. V. „Závěrečná ustanovení“ za svou nedílnou součást Všeobecné obchodní podmínky, v tomto případě platné od 1. 12. 2010 (dále jen „Všeobecné podmínky“).

Účet byl do 31. 12. 2013 běžným účtem ve smyslu § 708 an. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, resp. ve znění účinném do 31. 12. 2013, a od 1. 1. 2014 je účtem ve smyslu § 2662 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).

Smlouva o účtu je rámcovou smlouvou o platebních službách podle § 74 odst. 1 písm. a) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), neboť Instituce se zavázala provádět pro Navrhovatele platební transakce ve smlouvě předem neurčené. To vyplývá z článku 24.3 Všeobecných podmínek, kde se Instituce zavázala provádět bezhotovostní platby podle dispozic klienta (v tomto případě Navrhovatele) převodem peněžních prostředků z účtu na účet prostřednictvím příkazů k zúčtování nebo prostřednictvím platebních prostředků. Smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí je vztahem mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb.

Dále pak, Účet je platebním účtem podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění platebních transakcí podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku bez dispozičních omezení, tj. ke vkladům na platební účet, výběrům z platebního účtu a převodům.

Všeobecné podmínky ve svém čl. 29 „Aktualizace smlouvy o platebních službách“ stanoví: „29.1 Navrhuje-li Banka (tedy Instituce – pozn. finančního arbitra) Klientovi (tedy Navrhovateli – pozn. finančního arbitra) změnu smluvních podmínek, které představují změnu rámcové smlouvy podle příslušného zákona (dále jen „změna rámcové smlouvy“), musí tak učinit na trvalém nosiči dat a to určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž je platební služba nabízena, nebo v jazyce, na kterém se strany dohodnou, nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má podle návrhu změna rámcové smlouvy nabýt účinnosti. 29.2 Platí, že Klient návrh na změnu rámcové smlouvy přijal, jestliže i) Banka navrhla změnu rámcové smlouvy nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti; ii) Klient návrh na změnu rámcové smlouvy písemně neodmítl; iii) Banka v návrhu na změnu rámcové smlouvy Klienta o tomto důsledku informovala; iv) Banka v návrhu na změnu rámcové smlouvy informovala Klienta o jeho právu vypovědět rámcovou smlouvu podle ust. 29.3. 29.3 Jestliže Klient návrh na změnu rámcové smlouvy v případě uvedeném v odstavci 29.2 odmítne, má právo rámcovou smlouvu přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, bezúplatně a s okamžitou účinností vypovědět.“

Podle § 94 odst. 1 zákona o platebním styku „[n]avrhuje-li poskytovatel uživateli změnu rámcové smlouvy, musí tak učinit na trvalém nosiči dat způsobem uvedeným v § 80 odst. 1 nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má podle návrhu změna rámcové smlouvy nabýt účinnosti.“ Podle § 80 odst. 1 zákona o platebním styku „[t]yto informace musí být uživateli poskytnuty určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž je platební služba nabízena, nebo v jazyce, na kterém se strany dohodnou.“ Trvalým nosičem dat je podle § 1 odst. 3 písm. i) zákona o platebním styku „[j]akýkoli předmět, který umožňuje uživateli uchování informací určených jemu osobně tak, aby mohly být využívány po dobu přiměřenou účelu těchto informací, a který umožňuje reprodukci těchto informací v nezměněné podobě.“ Podle § 94 odst. 3 zákona o platebním styku „[b]ylo-li to dohodnuto, platí, že uživatel návrh na změnu rámcové smlouvy přijal, jestliže a) poskytovatel navrhl změnu rámcové smlouvy nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, b) uživatel návrh na změnu rámcové smlouvy neodmítl, c) poskytovatel v návrhu na změnu rámcové smlouvy uživatele o tomto důsledku informoval, d) poskytovatel v návrhu na změnu rámcové smlouvy informoval uživatele o jeho právu vypovědět rámcovou smlouvu podle odstavce 4.“ Podle § 94 odst. 4 zákona o platebním styku „[j]estliže uživatel návrh na změnu rámcové smlouvy v případě uvedeném v odstavci 3 odmítne, má právo rámcovou smlouvu přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, bezúplatně a s okamžitou účinností vypovědět.“

Navrhovatel ani Instituce nedoložili, že by Instituce Navrhovateli navrhla změnu Smlouvy o účtu způsobem podle čl. 29 Všeobecných podmínek a § 94 zákona o platebním styku. Instituce tvrdí, že „ad. změna Všeobecných obchodních podmínek platných od 1. prosince 2010: Před nabytím účinností zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník byl dopis adresovaný klientům (viz příloha č. 1) nahrán do internetového bankovníctví všem klientům, kteří je měli zřízeno. Pokud klient (ať už

právnícká nebo fyzická osoba) neměl zřízeno přímé bankovníctví, byl mu dopis zaslán v papírové podobě poštou nedoporučeně. Proto instituce nemá doklad o jeho převzetí klientem“

Instituce neoznačila, zda se v případě Navrhovatele jedná o klienta, který má či nemá internetové bankovníctví. Smlouva o účtu ve svém čl. II. „Přímé bankovníctví“ stanoví: „*V rámci Konta spolu Banka a Klient uzavírají smlouvu, jejímž předmětem je poskytování bankovních služeb prostřednictvím produktů přímého bankovníctví.*“ Instituce předložila celkem tři dokumenty obsahující oznámení o změně Všeobecných podmínek. Instituce neoznačila, které z nich mají představovat oznámení zasláné do internetového bankovníctví a které oznámení zasláné poštou. Finanční arbitr vyhodnotil dokument uvozený slovy „*Předmět: Upozornění na důležitou zprávu ve Vaší poštovní schránce internetového bankovníctví*“ a ve své druhé části slovy „*Předmět: Informace o změnách vyplývajících z přijetí nového občanského zákoníku*“ jako oznámení určené k odeslání e-mailem a do internetového bankovníctví. Instituce však ani u jedné ze zpráv nedoložila, že by je Navrhovateli odeslala, natož doručila. Nadto, ani jedna část tohoto dokumentu neobsahuje datum (a není tak možno ani ověřit, zda vznikla 2 měsíce před oznamovanou účinností změny Všeobecných podmínek, tj. 2 měsíce před 1. 1. 2014) a z dokumentu v tištěné podobě, který Instituce předložila, není ani patrné, zda oznámení obsahovalo odkazy, ze kterých by bylo možno stáhnout nové znění Všeobecných podmínek.

Pokud se týká druhých dvou dokumentů, finanční arbitr je vyhodnotil jako návrhy určené k odeslání poštou, neboť oba odkazují na přílohu „*tohoto dopisu na CD nosiči*“. Instituce nedoložila, že by tyto dopisy Navrhovateli odeslala, natož doručila. Instituce nepředložila ani přílohu ani jednoho z dopisů, která mohla obsahovat nové znění Všeobecných podmínek. Konečně, jeden z těchto dopisů je datovaný 15. 10. 2013 a druhý 15. 12. 2013. Dopis ze dne 15. 12. 2013 se obrací na klienty, jejichž smluvní vztah s Institucí „*byl uzavřen v době, kdy probíhalo informování o změnách vyplývajících z přijetí nového občanského zákoníku*“, nemůže se tak týkat Navrhovatele, neboť Smlouva o účtu byla uzavřena dne 14. 12. 2010.

Finanční arbitr na základě shora uvedených zjištění považuje pro účely tohoto řízení za součást Smlouvy o účtu pouze Všeobecné podmínky, tj. s účinností ke dni 1. 12. 2010.

Převod peněžních prostředků je platební službou ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c), příp. d) zákona o platebním styku. Navrhovatel tak vystupuje vůči Instituci jako příjemce podle § 2 odst. 3 písm. b) zákona o platebním styku, neboť na jeho Účet jako platební účet byly peněžní prostředky, které jsou předmětem tohoto sporu, připsány. Poskytovatelem platebních služeb příjemce je pak v tomto případě Instituce.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb ve smyslu § 1 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že dne 1. 7. 2011 uzavřel se společností ■■■ (dále jen „Plátce“) licenční smlouvu na dodání softwaru ■■■ na prodej vstupenek. Navrhovatel dále tvrdí, že na základě této smlouvy vystavuje Plátci měsíčně fakturu na licenční poplatky, které mu Plátce řádně hradí.

Navrhovatel tvrdí, že jí dne 11. 5. 2015 Instituce na Účet připsala peněžní prostředky ve výši 333.911,06 Kč (dále jen „Sporná transakce 1“) a 9.408,49 Kč (dále jen „Sporná transakce 2“),

společně také „Sporné platební transakce“) jako úhradu za dvě faktury, následující den však platby stornovala. Navrhovatel tvrdí, že od Plátce dostal informaci, že se platby vrátily zpět.

Navrhovatel se domáhá připsání částek stornovaných plateb zpět na Účet, včetně úroků ode dne odúčtování plateb.

6. Tvrzení Instituce

Instituce tvrdí, že ke Sporným platebním transakcím obdržela dne 7. 5. 2015 v 9:51 hod. avíza (tedy swiftové zprávy typu ■) od banky ■ (dále jen „Banka plátce“), která má SWIFT kód ■, a to prostřednictvím Dožádané instituce, která má SWIFT kód ■.

Instituce potvrzuje, že plátcem byl u obou Sporných platebních transakcí Plátce a poskytovatelem platebních služeb plátce byla Banka plátce.

Instituce tvrdí, že měla krytí ke Sporným platebním transakcím obdržet prostřednictvím banky ■, která je korespondenční bankou Dožádané instituce a má SWIFT kód ■ (dále jen „Korespondenční banka Dožádané instituce“) a banky ■, která je korespondenční bankou Instituce a má SWIFT kód ■ (dále jen „Korespondenční banka Instituce“).

Instituce dále tvrdí, že Dožádaná instituce ve Sporných platebních transakcích vystupovala jako korespondenční banka Banky plátce, neboť Instituce nemá s Bankou plátce vyměněný swiftový klíč, což je podmínka nutná k přímému zasílání plateb; bylo tak nutné pro zaslání Sporných platebních transakcí využít zprostředkující banku.

Instituce dále tvrdí, že proto dne 7. 5. 2015 Sporné platební transakce předúčtovala s dnem valuty 11. 5. 2015 ve prospěch Účtu, neboť k tomuto dni měla ke Sporným platebním transakcím obdržet krytí. Instituce tvrdí, že platby připisuje po obdržení swiftové zprávy typu ■ a krytí k nim kontroluje až následně druhý den po dodání výpisů od korespondenčních bank. Instituce tvrdí, že ale dne 7. 5. 2015 ve 14:26 hod. obdržela od Korespondenční banky Instituce e-mail s informací o zrušení Sporných platebních transakcí, neboť jeden z vlastníků Plátce je sankcionovanou osobou. Instituce namítá, že tuto informaci sama nedokázala ověřit, požádala Korespondenční banku Instituce o vysvětlení a Korespondenční banka Instituce jí téhož dne sdělila, že jedním z vlastníků plátce je ■, který se nachází na sankčních seznamech. Instituce dále tvrdí, že protože ani tuto doplněnou informaci nedokázala ověřit, požádala Korespondenční banku Instituce o doložení tohoto spojení, ta je však doložila až dne 11. 5. 2015, tedy po připsání částek Sporných platebních transakcí na Účet. Instituce tvrdí, že ani dodatečně předložené dokumenty neobsahovaly informaci o velikosti podílu ■ na Plátci, a proto o ověření vlastnické struktury Plátce požádala Navrhovatele, který jí sdělil, že tuto informaci nemá k dispozici.

Instituce tvrdí, že protože neobdržela krytí ke Sporným platebním transakcím, zahájila u Dožádané instituce reklamační řízení, v rámci kterého jí Dožádaná instituce sdělila, že Korespondenční banka Instituce Sporné platební transakce z důvodu své vnitřní politiky zadržela a že je Korespondenční banka Dožádané instituce vrátila Bance plátce. Instituce argumentuje, že protože neobdržela krytí k platbám, musela Sporné platební transakce z Účtu stornovat.

Instituce dále tvrdí, že teprve z tzv. informačního dopisu ze dne 19. 5. 2015, který Navrhovatel učinil součástí návrhu na zahájení řízení, zjistila, že podíl ■ na Plátci činí 38 %. Instituce argumentuje, že podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, má povinnost „zjišťovat skutečného vlastníka společnosti a prověřovat, jestli subjekty transakcí nejsou předmětem sankcí.“ Instituce dále

argumentuje, že ■ může mít rozhodující vliv na řízení plátce a vztahují se proto na něj sankce podle sankčních seznamů Evropské unie, v nichž se vyskytuje subjekt s názvem „■■“ [a to v Provděčím nařizení Rady (EU) 2015/1133 ze dne 13. července 2015, kterým se provádí nařizení (ES) č. 765/2006 o omezujících opatřeních vůči Bělorusku]. Instituce argumentuje, že tím došlo k potvrzení skutečnosti, která byla důvodem pro odmítnutí provést platby ze strany Korespondenční banky Instituce, byť ji Instituce neměla dříve k dispozici.

Instituce dále argumentuje, že Sporné platební transakce musela stornovat v souladu s bodem 11.17. Produktových a obchodních podmínek pro účty a platební styk, které stanoví: „Banka si vyhrazuje právo neprovést zahraniční platby, ve kterých budou figurovat subjekty z rizikových zemí, a dále platby určené subjektu, vůči kterému jsou uplatňovány mezinárodní sankce. Banka si dále vyhrazuje právo neprovést zahraniční platby, které by mohly být v rozporu s právními předpisy státu, v němž sídlí nebo jehož pravidla uplatňuje banka provádějící převod, případně v rozporu s obchodní politikou banky, která se podílí na převodu.“

Instituce argumentuje, že „[j]inak by totiž došlo na straně navrhovatele ke vzniku bezdůvodného obohacení na úkor instituce.“

Instituce k dotazům finančního arbitra předložila tato tvrzení:

1. Trasa peněžních prostředků u Sporných platebních transakcí byla: Banka plátce – Dožádaná Instituce – Instituce; jako korespondenční banky vystupovaly Korespondenční banka Dožádané instituce a Korespondenční banka Instituce; peněžní prostředky vrátila Korespondenční banka Instituce do Korespondenční banky Dožádané instituce, která je vrátila Bance plátce;
2. trasa vrácení krytí ke Sporným platebním transakcím byla: Korespondenční banka Instituce – Korespondenční banka Dožádané instituce – Banka plátce; peněžní prostředky neboli krytí jdou přes nostro účty u jednotlivých bank, tato cesta proto nezahrnuje Dožádanou instituci a Instituci;
3. typy swiftových zpráv použitých při Sporných platebních transakcích:
 - a. ■ – zpráva ke klientské platbě, v tomto případě dokladuje trasu Sporných platebních transakcí mezi Dožádanou institucí a Institucí;
 - b. ■ – reklamační zpráva – dotaz;
 - c. ■ – reklamační zpráva – odpověď;
 - d. ■ – krycí zpráva mezi bankou plátce a korespondenční bankou plátce o způsobu vypořádání mezi bankou plátce, bankou příjemce a korespondenční bankou plátce a korespondenční bankou příjemce; v tomto případě dokladuje trasu Sporných platebních transakcí mezi Dožádanou institucí, Korespondenční bankou Dožádané instituce, Korespondenční bankou Instituce a Institucí;
 - e. ■ – reklamační zpráva ke zprávě typu ■;
4. hlavička swiftové zprávy obsahuje identifikaci odesílatele a příjemce zprávy (v podobně SWIFT kódu banky), typ swiftové zprávy (např. údaj ■ znamená swiftovou zprávu typu ■) a datum a čas odeslání swiftové zprávy ve formátu *hhmmrrmmdd*; ostatní údaje v hlavičce swiftové zprávy jsou reference zprávy generované systémem SWIFT;
5. údaje v těle swiftové zprávy znamenají (podle čísla řádku):
 - a. ■;
 - b. ■;
 - c. ■;
 - d. ■;
 - e. ■;
 - f. ■;
 - g. ■;
 - h. ■;

- i. ■
- j. ■
- k. ■
- l. ■
- m. ■
- n. ■
- o. ■
- p. ■

8. Tvrzení Dožádané instituce

Dožádaná instituce tvrdí, že cesta peněžních prostředků platební transakce záleží na rozhodnutí poskytovatele platebních služeb plátce, v tomto případě Banky plátce. Dožádaná instituce dále tvrdí, že Banka plátce platby odeslala do společnosti ■ z Německé republiky, která je korespondenční bankou Banky plátce (dále jen „Korespondenční banka Banky plátce“), a ta je odeslala Dožádané instituci, neboť Korespondenční banka Banky plátce využívá pro eurové platby do jiných českých bank jako svou korespondenční banku právě Dožádanou instituci. Dožádaná instituce dovozuje, že Banka plátce musela Korespondenční bance Banky plátce zaslat swiftovou zprávu typu ■, aby Korespondenční banka Banky plátce obě platby iniciovala za Banku plátce.

Dožádaná instituce tvrdí, že tedy musela platby odeslat Instituci, avšak nemá s Institucí společnou korespondenční banku a musela tak využít svou korespondenční banku (tedy Korespondenční banku Dožádané instituce, společnost ■ z Rakouské republiky) a korespondenční banku Instituce (tedy Korespondenční banku Instituce, společnost ■ z Rakouské republiky). Dožádaná instituce dále tvrdí, že využila tzv. „cover metodu“, tj. zaslala swiftové zprávy typu ■ přímo Instituci a informovala ji tak, že má očekávat tyto platby, které proběhnou prostřednictvím Korespondenční banky Dožádané instituce a Korespondenční banky Instituce.

Dožádaná instituce tvrdí, že se Korespondenční banka Instituce na základě obdržených swiftových zpráv typu ■ zvaných „cover“, které obsahují všechny informace o platbě, rozhodla Sporné platební transakce neiniciovat a nerealizovat. Dožádaná instituce tvrdí, že Korespondenční banka Instituce v tomto případě zrušila swiftové zprávy typu ■, které ke Sporným platebním transakcím obdržela, tudíž částky Sporných platebních transakcí nikdy nedošly na účet Korespondenční banky Instituce, neboť Korespondenční banka Instituce nikdy nedeбетovala účet Korespondenční banky Dožádané instituce na částky Sporných platebních transakcí; částky Sporných platebních transakcí tak zůstaly u Korespondenční banky Dožádané instituce. Dožádaná Instituce dále tvrdí, že poté, co obdržela od Korespondenční banky Dožádané instituce informaci, že platby jsou zrušené, vrátila částky Sporných platebních transakcí na nostro účet Korespondenční banky Banky plátce.

Dožádaná instituce tvrdí, že Instituce v tomto případě postupovala tak, že částky Sporných platebních transakcí ihned připsala na Účet. Obecně se v takovém případě teprve další den, poté, co banky obdrží výpisy ze svých účtů u jiných bank, provádí tzv. „reconciliace“, tj. teprve se zjistí, že platby nejsou kryté.

K typům swiftových zpráv Dožádaná instituce tvrdí, že zpráva typu ■ patří do řady 1, tzn. týká se klientské platby jako takové, obsahuje všechny informace o platbě a je informativní, tedy informuje příjemce o tom, že má očekávat platbu, a jaký je cílový účet pro platbu. Zpráva typu ■ je tzv. mezibankovní zpráva, kterou odesílající banka nařizuje přijímající bance, aby odepsala částku platební transakce z účtu odesílající banky, který pro ni přijímající banka vede, a připsala částku platební transakce na účet banky příjemce.

9. Právní posouzení

Finanční arbitř podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitř vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Navrhovatel se domáhá vrácení peněžních prostředků ve výši částek Sporných platebních transakcí, které mu Instituce dne 11. 5. 2015 připsala na Účet a následujícího dne je z Účtu odepsala, a ušlých úroků. Ve Sporných platebních transakcích, které jsou převody peněžních prostředků na platební účet Navrhovatele, vystupuje Navrhovatel v postavení příjemce, neboť na jeho platební účet měly být peněžní prostředky připsány, a Instituce jako poskytovatel platebních služeb příjemce, tj. Navrhovatele. Plátcem je v tomto případě Plátce a poskytovatelem platebních služeb plátce je Banka plátce. To vyplývá ze shodných tvrzení stran sporu, výpisu z Účtu za měsíc květen 2015 a swiftových zpráv předložených v řízení Institucí a Dožádanou institucí, konkrétně z řádků číslo 50K, 52A, 57A a 59, které vždy obsahují identifikaci Plátce, SWIFT kód Banky Plátce, SWIFT kód Instituce a identifikaci Navrhovatele. Plátce a příjemce tak mají v tomto případě účty u různých poskytovatelů platebních služeb, konkrétně u různých bank.

Při provádění platebních transakcí, kde plátce a příjemce mají své účty u různých poskytovatelů platebních služeb, není z povahy věci možné, aby převod peněžních prostředků (zúčtování na účtech) provedl pouze jeden poskytovatel. Poskytovatel plátce musí převést peněžní prostředky poskytovateli příjemce, a to buď přímo, tedy na základě dvoustranného smluvního vztahu (tzv. korespondenční vztah), jestliže takový vztah s poskytovatelem příjemce má (tzn. tyto poskytovatele si mezi sebou vedou své účty, na kterých zúčtování probíhá), popř. prostřednictvím zúčtovacího systému, kdy oba poskytovatelé mají svůj účet u třetí strany, tzv. zúčtovatele, a tyto účty jsou použity k převodu peněžních prostředků. Může však nastat i situace, kdy mezi poskytovatelem plátce a poskytovatelem příjemce neexistuje přímý korespondenční vztah, ani nejsou uživateli stejného zúčtovacího systému (tedy nemají společného zúčtovatele). V takovém případě musí poskytovatel plátce, poskytovatel příjemce nebo oba využít jednoho či více zprostředkujících (korespondenčních) poskytovatelů a prostřednictvím několika postupných zúčtování tak dosáhnout připsání peněžních prostředků na účet poskytovatele platebních služeb příjemce (resp. nakonec na účet příjemce).

Banky si o přeshraničním pohybu peněžních prostředků mezi sebou předávají tzv. swiftové zprávy, tj. finanční zprávy, které obsahují informace o tomto převodu v přesně definovaném formátu, kde každé pole má své specifické označení a význam. Swiftové zprávy mohou současně sloužit jako pokyny k provádění platebních transakcí, tedy banky si mezi sebou jejich prostřednictvím předávají příkazy k tomu, jaké kroky ve vztahu k platebním transakcím provést, popř. jako prostředek k výměně dalších informací o platbě, např. reklamace a odpovědi na reklamaci. V závislosti na svém účelu a funkci se rozlišují různé typy swiftových zpráv, které mají specifické označení. V tomto případě zúčastnění poskytovatelé platebních služeb předložili finančnímu arbitrovi tyto typy swiftových zpráv:

- a. [redacted] – zpráva o klientské platbě, která se doručuje bance příjemce;
- b. [redacted] – reklamační zpráva – dotaz;
- c. [redacted] – reklamační zpráva – odpověď;
- d. [redacted] – zpráva mezi bankou plátce a korespondenční bankou plátce o způsobu vypořádání platby
- e. [redacted] – reklamační zpráva ke zprávě typu [redacted];

Finanční arbitr zjistil, že v tomto případě se provedení Sporných platebních transakcí zúčastnilo několik zprostředkujících (korespondenčních) poskytovatelů. Banka plátce použila jako svého korespondenčního poskytovatele Korespondenční banku Banky plátce (tj. ■), který dále jako svého korespondenčního poskytovatele použil Dožádanou instituci (tj. ■) a ta zase jako svého korespondenčního poskytovatele použila Korespondenční banku Dožádané instituce (tj. ■). Instituce (tj. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.) jako svého korespondenčního poskytovatele použila Korespondenční banku Instituce (tj. ■). To vyplývá ze swiftových zpráv předložených v řízení Institucí a Dožádanou institucí a tvrzení Instituce a Dožádané instituce.

K průběhu Sporné transakce 1 finanční arbitr zjistil následující:

- 1) Korespondenční banka Banky plátce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci ■ zprávu od ■ (Korespondenční banky Banky plátce) ke Sporné transakci 1 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 1, mj. o měně a částce platební transakce (12.421,64 eur), plátcí („■“), příjemci („■“), bance plátce („■“, tedy Banka plátce) a bance příjemce („■ UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, Zeletavska 1525/1 Prague“, tedy Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 2) Dožádaná instituce zaslala dne 7. 5. 2015 v 9:51 hod. Instituci ■ zprávu ke Sporné transakci 1 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 1, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o korespondenční bance plátce („■“, tedy Korespondenční banka Dožádané Instituce) a korespondenční bance příjemce („■“, tedy Korespondenční banka Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce;
- 3) Dožádaná instituce zaslala dne 7. 5. 2015 v 10:03 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce ■ zprávu od Dožádané instituce ke Sporné transakci 1 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 1, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o tom, které bance má Korespondenční banka Dožádané instituce zaslat peněžní prostředky (v tomto případě Korespondenční bance Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 4) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Korespondenční bance Instituce ■ zprávu od Korespondenční banky Dožádané instituce ke Sporné transakci 1 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 1, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o tom, které bance má Korespondenční banka Instituce zaslat peněžní prostředky (v tomto případě Instituci); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 5) Korespondenční banka Instituce zaslala dne 8. 5. 2015 v 10:04 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce Odmítnutí zpracování Sporné transakce 1, ve kterém jí sdělila, že s ohledem na svou bankovní politiku nemůže zpracovat její ■ zprávu ke Sporné transakci 1, považuje ji za neplatnou a nedeбетovala její účet; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*We wish to inform you that due to our bank policy we are unable to process your ■ ref ■. Therefore we consider it as null and void. You have not been debited. ...*“;
- 6) Instituce zaslala dne 11. 5. 2015 v 9:59 hod. Dožádané instituci Reklamaci Instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí sdělila, že neobdržela krytí k ■ zprávě ke Sporné transakci 1, a požádala ji o přezkum záležitosti; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce a Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*We have not received the cover to your ■. [...] Pls investigate this matter and inform us ASAP. Thank you and best regards Investigations*“;
- 7) Dožádaná instituce zaslala dne 11. 5. 2015 v 13:41 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce Reklamaci Dožádané instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí požádala o potvrzení připsání částky na účet příjemce; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*Pls, urgently confirm credit on ben acc. (amount, value and ref.no.)...*“;

- 8) Dožádaná instituce zaslala dne 11. 5. 2015 v 15:01 hod. Instituci Odpověď č. 1 na reklamaci Instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí sdělila, že záležitost prověřuje Korespondenční banka Dožádané instituce; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce, kde je uvedeno: „*Pls, be informed the matter is under investigation with our corresp. bank. We will inform you A.S.A.P. ...*“;
- 9) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci Odpověď č. 1 na reklamaci Dožádané instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí sdělila, že ■ zprávu od Korespondenční banky Dožádané instituce ke Sporné transakci 1 zpracovala; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*... referring to your ■ below please see attached ■, which we have effected ... So we consider this matter as settled and the file as closed*“;
- 10) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci Odpověď č. 2 na reklamaci Dožádané instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí sdělila, že jí vrátila na účet částku Sporné transakce 1, neboť ji Korespondenční banka Instituce informovala, že platbu neprovede; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*... Please be advised, that we today recredited your account for this amount as we have been informed by ■ as follows...[následuje citace Odmítnutí zpracování Sporné transakce 1]*“;
- 11) Dožádaná instituce zaslala dne 11. 5. 2015 v 16:21 hod. Instituci Odpověď č. 2 na reklamaci Instituce ke Sporné transakci 1, ve které jí sdělila, že Korespondenční banka Instituce zrušila ■ zprávu od Dožádané instituce ke Sporné transakci 1, a požádala ji, aby zrušila ■ zprávu ke Sporné transakci 1 a potvrdila její zrušení Dožádané instituci; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce, kde je uvedeno: „*Pls see ■ from ■. ■ cancelled our ■ cov. So pls cancel our ■. ... Pls confirm yr steps....*“;
- 12) Instituce zaslala dne 13. 5. 2015 v 9:01 hod. Dožádané instituci Potvrzení Instituce ke zrušení Sporné transakce 1, ve kterém jí sdělila, že považuje ■ zprávu ke Sporné transakci 1 za neplatnou a že Sporná transakce 1 byla zrušena; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce a Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*We consider your ■ as null and void The payment was cancelled....*“;
- 13) Dožádaná instituce zaslala dne 13. 5. 2015 v 10:32 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce ■ zprávu od Dožádané instituce k vrácení Sporné transakce 1 – tj. zprávu s informacemi o vrácení Sporné transakce 1; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 14) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Korespondenční bance Banky plátce ■ zprávu od Korespondenční banky Dožádané instituce k vrácení Sporné transakce 1 – tj. zprávu s informacemi o vrácení Sporné transakce 1; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce.

K průběhu Sporné transakce 2 finanční arbitr zjistil následující:

- 1) Korespondenční banka Banky plátce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci ■ zprávu od ■ (Korespondenční banky Banky plátce) ke Sporné transakci 2 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 2, mj. o měně a částce platební transakce (350 eur), plátcí („■“), příjemci („■“), bance plátce („■“, tedy Banka plátce) a bance příjemce („■ UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, Zeletavska 1525/1 Prague“, tedy Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 2) Dožádaná instituce zaslala dne 7. 5. 2015 v 9:51 hod. Instituci ■ zprávu ke Sporné transakci 2 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 2, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o korespondenční bance plátce („■“, tedy Korespondenční banka Dožádané Instituce) a korespondenční bance příjemce („■“, tedy Korespondenční banka Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce;

- 3) Dožádaná instituce zaslala dne 7. 5. 2015 v 10:03 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce ■ zprávu od Dožádané instituce ke Sporné transakci 2 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 2, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o tom, které bance má Korespondenční banka Dožádané instituce zaslat peněžní prostředky (v tomto případě Korespondenční bance Instituce); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 4) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Korespondenční bance Instituce ■ zprávu od Korespondenční banky Dožádané instituce ke Sporné transakci 2 – tj. zprávu s informacemi o Sporné transakci 2, která kromě výše uvedených informací obsahovala údaj o tom, které bance má Korespondenční banka Instituce zaslat peněžní prostředky (v tomto případě Instituci); to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce;
- 5) Korespondenční banka Instituce zaslala dne 8. 5. 2015 v 10:05 hod. Korespondenční bance Dožádané instituce Odmítnutí zpracování Sporné transakce 2, ve kterém jí sdělila, že s ohledem na svou bankovní politiku nemůže zpracovat její platební příkaz, považuje ho za neplatný a nedeбетovala její účet; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*We wish to inform you that due to our bank policy we are unable to process yr pmt order. Therefore we consider it as null and void. You have not been debited.* ...“;
- 6) Korespondenční banka Dožádané instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci Informaci Korespondenční banky Dožádané instituce ke Sporné transakci 2, ve které jí sdělila, že jí vrátila na účet částku Sporné transakce 2, neboť ji Korespondenční banka Instituce informovala, že platbu neprovede; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „... *Please be advised, that we today recredited your account for this amount as we have been informed by ■ as follows...*[následuje citace Odmítnutí zpracování Sporné transakce 2]“;
- 7) Dožádaná instituce zaslala dne 12. 5. 2015 v 14:31 hod. Instituci Informaci Dožádané instituce ke Sporné transakci 2, ve které ji požádala, aby považovala její ■ zprávu za neplatnou, sdělila jí, že Korespondenční banka Instituce vrátila peněžní prostředky, a požádala ji, aby jí potvrdila zrušení ■ zprávy; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Instituce, kde je uvedeno: „*Urgent urgent Pls, consider our B.M. ■ as null and void. [...] ■ returns to funds.* ...[následuje citace Odmítnutí zpracování Sporné transakce 2] ... *Pls confirm yr steps...*“
- 8) Instituce zaslala (není však zřejmé kdy) Dožádané instituci Potvrzení Instituce ke zrušení Sporné transakce 2, ve které jí sdělila, že považuje její ■ zprávu za bezpředmětnou a záležitost uzavírá; to vyplývá z této zprávy, kterou předložila Dožádaná instituce, kde je uvedeno: „*Potvrzujeme, ze vasi ■ povazujeme za bezpredmetnou a tento pripad uzavirame...*“

Finanční arbitr současně z výpisu z Účtu za měsíc květen 2015 zjistil, že Instituce částky Sporných platebních transakcí připsala dne 11. 5. 2015 na Účet, a to Spornou transakci 1 v částce 333.911,06 Kč a s popisem „■ *software licence fee according to l icence agreement on 1 st of July 20 11 according to invoice ■*“ a Spornou transakci 2 v částce 9.408,49 Kč a s popisem „■ *web services acc.to agr.on the prov ision of electr.serv ices the 1 of J an. 2 011 acc.to inv.■*“. Dne 12. 5. 2015 Instituce částky Sporných platebních transakcí z Účtu odepsala, a to Spornou transakci 1 v částce 333.911,06 Kč a s popisem „■ *Storno platby ref. ■ z 11.5.2015 EUR 12.421 ,64 zahraniční banka zrušila platbu z důvodu vnitřní politiky b anky*“ a Spornou transakci 2 v částce 9.408,49 Kč a s popisem „■ *storno platby ref. ■ ze dne 11.5.2015, za hraniční banka platb u zrušila z důvodu vnitřní politiky*“.

Z předložených podkladů vyplývají tyto rozhodné skutečnosti:

- a) částky Sporných platebních transakcí odeslala Banka plátce Korespondenční bance Banky plátce (neboť je Banka plátce ve všech swiftových zprávách označena jako banka plátce a je to Korespondenční banka Banky plátce, od koho Dožádaná instituce obdržela první zprávy typu ■ o Sporných platebních transakcích);
- b) Dožádaná instituce o Sporných platebních transakcích informovala dne 7. 5. 2015 v 9:51 hod. Instituci zprávami typu ■, ve kterých současně určila, že peněžní prostředky ze Sporných platebních transakcí Instituci doručí prostřednictvím Korespondenční banky Dožádané instituce a Korespondenční banky Instituce, kdy Korespondenční banka Dožádané instituce je korespondenční bankou na straně plátce a Korespondenční banka Instituce je již korespondenční bankou na straně příjemce (neboť je v těchto zprávách Dožádaná instituce takto označuje);
- c) Dožádaná instituce současně dne 7. 5. 2015 v 10:03 hod. informovala swiftovými zprávami typu ■ o Sporných platebních transakcích Korespondenční banku Dožádané instituce a určila, že Korespondenční banka Dožádané instituce má peněžní prostředky ze Sporných platebních transakcí zaslat Korespondenční bance Instituce;
- d) Korespondenční banka Dožádané instituce následně informovala swiftovými zprávami typu ■ o Sporných platebních transakcích Korespondenční banku Instituce a určila, že Korespondenční banka Instituce má peněžní prostředky ze Sporných platebních transakcí zaslat Instituci;
- e) Korespondenční banka Instituce však tyto zprávy nezpracovala, tj. nepostupovala v souladu s nimi a informovala dne 8. 5. 2015 v 10:04 hod. a 10:05 hod. Korespondenční banku Dožádané instituce, že je nezpracuje z důvodu své vnitřní politiky a že účet Korespondenční banky Dožádané instituce nedeбетovala; to znamená, že peněžní prostředky ze Sporných platebních transakcí nikdy nepřešly z účtu Korespondenční banky Dožádané instituce na účet Korespondenční banky Instituce;
- f) Korespondenční banka Dožádané instituce o této skutečnosti informovala Dožádanou instituci, která o ní dále informovala Instituci dne 11. 5. 2015 v 16:21 hod. u Sporné transakce 1 a dne 12. 5. 2015 v 14:31 hod. u Sporné transakce 2.

Sporné platební transakce byly převody peněžních prostředků z účtu plátce (tedy Plátce) na účet příjemce (tedy Navrhovatele). V případě převodu peněžních prostředků mezi dvěma poskytovateli platebních služeb odepisuje poskytovatel platebních služeb plátce (v tomto případě Banka plátce) peněžní prostředky z účtu plátce a připisuje je na účet poskytovatele platebních služeb příjemce (v tomto případě Instituce). Poskytovatel platebních služeb příjemce (tedy Instituce) následně připíše peněžní prostředky na účet příjemce (v tomto případě Účet). Finanční arbitr nezjistil, že by bylo vyloučeno, ať už právním předpisem nebo smluvním ujednáním, aby poskytovatel platebních služeb plátce nebo poskytovatel platebních služeb příjemce použil ke splnění svého závazku jiného poskytovatele platebních služeb (v tomto případě použila Banka plátce Korespondenční banku Banky plátce, Dožádanou instituci a Korespondenční banku Dožádané instituce a Instituce použila Korespondenční banku Instituce).

Instituci jako poskytovateli platebních služeb příjemce stanoví zákon o platebním styku ve svém § 110 základní povinnosti ve vztahu k příjemci s ohledem na příchozí platební transakci: „Poskytovatel (platebních služeb – pozn. finančního arbitra) příjemce a) připíše částku platební transakce na platební účet příjemce, nebo b) nevede-li příjemci platební účet, dá příjemci částku platební transakce k dispozici neprodleně poté, kdy byla připsána na účet poskytovatele příjemce, nebo jedná-li se o platební transakci v měně jiného než členského státu, do konce pracovního dne následujícího po dni, kdy byla připsána na účet poskytovatele příjemce.“

Zákon o platebním styku tedy poskytovateli platebních služeb příjemce (v tomto případě Instituci) ukládá připsat částku platební transakce na účet příjemce řádně a včas ve stanovených lhůtách. Tato povinnost však poskytovateli platebních služeb příjemce vzniká, došlo-li k připsání částky platební transakce na jeho účet, neboť zákon o platebním styku vznik povinností poskytovatele platebních služeb příjemce spojuje právě s tímto okamžikem.

Tomu odpovídá i znění § 117 odst. 1 zákona o platebním styku, který stanoví odpovědnost za nesprávně provedenou platební transakci: „*Poskytovatel (platebních služeb – pozn. finančního arbitra) plátce odpovídá plátci za nesprávně provedenou platební transakci, ledaže plátci a tam, kde to připadá v úvahu, také poskytovateli příjemce doloží, že částka nesprávně provedené platební transakce byla řádně a včas připsána na účet poskytovatele příjemce. Jestliže neodpovídá za nesprávně provedenou platební transakci poskytovatel plátce plátci, odpovídá za ni poskytovatel příjemce příjemci.*“

To znamená, že poskytovatel platebních služeb plátce odpovídá plátci za řádné provedení platební transakce do okamžiku, kdy je částka platební transakce připsána na účet poskytovatele platebních služeb příjemce. Od tohoto okamžiku potom za řádné provedení platební transakce odpovídá poskytovatel platebních služeb příjemce příjemci.

Okamžik přechodu odpovědnosti za nesprávně provedenou transakci z poskytovatele platebních služeb plátce na poskytovatele platebních služeb příjemce je však v tomto případě potřeba vykládat s ohledem na účast zprostředkujících poskytovatelů platební transakce. Ustanovení § 110 a § 117 odst. 1 zákona o platebním styku nelze vykládat tak, že povinnosti a odpovědnost poskytovatele platebních služeb příjemce vznikají až v okamžiku připsání částky platební transakce přímo na účet poskytovatele platebních služeb příjemce i v případě, že tento poskytovatel na své straně použil k provedení platební transakce jednoho nebo více zprostředkujících poskytovatelů. Potom by totiž poskytovatel platebních služeb plátce odpovídal za provedení platební transakce ještě i v okamžiku, kdy částku platební transakce předal do dispozice zprostředkujícího poskytovatele platebních služeb příjemce, tedy osoby, se kterou zpravidla není v žádném smluvním vztahu a jejímž prostřednictvím své povinnosti související s platební transakcí neplní on, nýbrž poskytovatel platebních služeb příjemce. Podle § 1935 občanského zákoníku platí, že plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám. Vůči plátci tedy za splnění povinností souvisejících s platební transakcí odpovídá poskytovatel platebních služeb plátce, a plní-li pomocí jiných osob, tedy zprostředkujících poskytovatelů, odpovídá za ně tak, jako by plnil sám. Stejně tak vůči příjemci za splnění povinností souvisejících s platební transakcí odpovídá poskytovatel platebních služeb příjemce, a plní-li pomocí jiných osob, tedy zprostředkujících poskytovatelů, odpovídá za ně tak, jako by plnil sám.

Takovému rozložení odpovědnosti potom musí odpovídat i okamžik přechodu odpovědnosti za nesprávně provedenou transakci z poskytovatele platebních služeb plátce na poskytovatele platebních služeb příjemce. Proto poskytovatel platebních služeb plátce (v tomto případě Banka plátce) odpovídá plátci (v tomto případě Plátci) za nesprávně provedenou transakci do okamžiku, kdy byla částka platební transakce připsána na účet prvního ze zprostředkujících poskytovatelů platebních služeb příjemce (v tomto případě Korespondenční banky Instituce, neboť žádného jiného zprostředkovatele Instituce nepoužila). Poskytovatel platebních služeb příjemce (v tomto případě Instituce) odpovídá příjemci (v tomto případě Navrhovateli) za nesprávně provedenou transakci od téhož okamžiku.

V tomto případě je proto rozhodné, zda vůbec k tomuto přechodu odpovědnosti došlo, resp. zda vůbec vznikly Instituci jakékoliv povinnosti ve vztahu ke Sporným platebním transakcím.

Jak finanční arbitr zjistil a popsal výše, Korespondenční banka Instituce částky Sporných platebních transakcí vůbec neodepsala z účtu Korespondenční banky Dožádané instituce (tedy korespondenční

banky vystupující na straně plátce), který vedla, tedy peněžní prostředky ze Sporných platebních transakcí nikdy nepřešly z účtu Korespondenční banky Dožádané instituce jako korespondenční banky vystupující na straně plátce na účet Korespondenční banky Instituce jako korespondenční banky vystupující na straně příjemce. K připsání částek Sporných platebních transakcí na účet Korespondenční banky Instituce a tedy (z hlediska okamžiku přechodu odpovědnosti) na účet Instituce tak vůbec nedošlo.

Instituci proto nikdy nevznikla povinnost připsat částky Sporných platebních transakcí na Účet podle § 110 zákona o platebním styku. Instituce tím, že tak přesto dne 11. 5. 2015 učinila, plnila bez právního důvodu.

Povahou peněžních prostředků na běžném účtu se ve svém rozsudku ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002, zabýval Nejvyšší soud ČR, který konstatuje: „*Peněžní prostředky na účtu vedeném peněžním ústavem na základě smlouvy o běžném účtu nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu z tohoto pohledu nejsou v majetku majitele účtu, v jehož prospěch byl tento účet zřízen, nýbrž v majetku peněžního ústavu. ... Oprávnění majitele účtu, spočívající v tom, aby na základě jeho příkazu byly vyplaceny peněžní prostředky z účtu u peněžního ústavu, totiž představuje, jak výše uvedeno, pouze pohledávku z účtu u peněžního ústavu. Jinak řečeno, nejde o „věc“, nýbrž o „nárok majitele účtu na výplatu peněžních prostředků z tohoto účtu“ (pohledávku z účtu) při splnění sjednaných podmínek.*“ Tím, že Instituce připsala na Účet částky Sporných platebních transakcí, způsobila, že za ní Navrhovateli vznikla pohledávka z Účtu v této výši, avšak bez právního důvodu.

Podle § 2991 odst. 1 platí, že „*[k]do se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.*“ Podle § 2991 odst. 2 platí, že „*[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.*“

Připsáním částek Sporných platebních transakcí na Účet vznikla Navrhovateli pohledávka z Účtu za Instituci, a to bez právního důvodu. Existence této pohledávky představovala bezdůvodné obohacení Navrhovatele na úkor Instituce (neboť Navrhovatel by si mohl částky Sporných platebních transakcí k újmě Instituce vybrat). Vydáním bezdůvodného obohacení je v tomto případě potřeba rozumět zánik pohledávky (tedy odepsání částek Sporných platebních transakcí z Účtu).

Instituce částky Sporných platebních transakcí z Účtu odepsala dne 12. 5. 2015. Toto odepsání z Účtu představuje započtení pohledávky Instituce z bezdůvodného obohacení na pohledávku Navrhovatele z Účtu ve smyslu § 1985 občanského zákoníku („*Ten, kdo vede pro druhou stranu účet, může započíst peněžní prostředky na něm uložené na úhradu vzájemné pohledávky vzniklé na základě smlouvy o účtu.*“).

Bezdůvodné obohacení v tomto případě nevzniklo na základě smlouvy o účtu (tedy Smlouvy o účtu), neboť vzniklo bez právního důvodu. Ustanovení § 1985 občanského zákoníku je však ustanovením dispozitivním, tzn. Navrhovatel a Instituce se od něj mohli vzájemnou dohodou odchýlit. To vyplývá z § 1 odst. 2 občanského zákoníku, který stanoví: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“

Navrhovatel a Instituce tak učinili v čl. 9.5 Všeobecných podmínek, když se dohodli: „*Pokud Klient (tedy Navrhovatel – pozn. finančního arbitra) řádně a včas neuhradil své závazky vůči Bance (tedy Instituci – pozn. finančního arbitra), je Banka oprávněna kdykoliv započíst jakékoli své splatné peněžité pohledávky za Klientem proti jakýmkoli peněžitým pohledávkám Klienta za Bankou bez ohledu na jejich měnu, splatnost a právní vztah, ze kterého vyplývají. Klient akceptací Všeobecných*

podmínek souhlasí s tím, že Banka může započíst své splatné, Klientem řádně a včas neuhrazené peněžité pohledávky vůči i dosud nesplacným pohledávkám Klienta z kteréhokoliv účtu Klienta vedeného Bankou, přičemž případnou úhradu nákladů za předčasnou splatnost nese Klient. Banka bude Klienta písemně informovat, proti kterým pohledávkám a v jaké výši byly zápočty provedeny....“ Současně si Navrhovatel s Institucí v čl. 21.1 Všeobecných podmínek sjednali, že „Banka odepisuje peněžní prostředky z účtu na základě písemného příkazu Klienta. Bez příkazu Klienta je Banka oprávněna odepsat peněžní prostředky z jeho účtu ... b) v případě vyrovnání splatné pohledávky Banky za Klientem; ...“

V tomto případě je potřeba vzít v úvahu skutečnost, že nápravu vzniklého stavu (tedy existence pohledávky z účtu vzniklé bez právního důvodu) nemohl v tomto případě provést Navrhovatel jako majitel Účtu, neboť vedení Účtu je fakticky ve výlučné dispozici Instituce. Navrhovatel tak v tomto případě ani nemohl uhradit svůj závazek z bezdůvodného obohacení řádně a včas ve smyslu čl. 9.5 Všeobecných podmínek, neboť jej nemohl uhradit vůbec. Stejně tak je obtížné hovořit a splatnosti této pohledávky z bezdůvodného obohacení, neboť bezdůvodné obohacení je závazkem, který nemá stanovenou splatnost. Věřitel (tedy Instituce) by tak podle § 1958 občanského zákoníku mohl požadovat plnění ihned a dlužník (tedy Navrhovatel) by byl povinen plnit bez zbytečného odkladu. V tomto případě však Navrhovatel plnit nemůže, neboť jediným způsobem zániku bezdůvodného obohacení bylo odepsání částek Sporných platebních transakcí z Účtu Institucí. Finanční arbitr však nemá pochybnosti o smyslu ustanovení čl. 9.5 a čl. 21.1 odst. b) Všeobecných podmínek, tj. odchýlení se od § 1985 občanského zákoníku tak, že Instituce může vůči pohledávce Navrhovatele z Účtu provést zápočet i takové své pohledávky, která nevznikla na základě Smlouvy o účtu. Tímto způsobem také Instituce postupovala.

Finanční arbitr se zabýval také otázkou, zda Instituce v tomto případě nezpůsobila vznik bezdůvodného obohacení sama, a pokud ano, zda byla Instituce i v takovém případě oprávněna odepsat částky Sporných platebních transakcí z Účtu. Instituce tvrdí, že dne 7. 5. 2015 ve 14:26 hod. obdržela od Korespondenční banky Instituce e-mail s informací o zrušení Sporných platebních transakcí. Instituce dále tvrdí, že se na základě tohoto e-mailu snažila ověřit, že jeden z vlastníků Plátce je sankcionovanou osobou, jak Korespondenční banka Instituce tvrdila, což se jí do dne připsání částek Sporných platebních transakcí na Účet nepovedlo. Z e-mailové korespondence předložené Institucí vyplývá, že v e-mailu Korespondenční banky Instituce adresovaném Instituci ze dne 7. 5. 2015, 14:26 hod. Korespondenční banka Instituce Instituci oznámila, že Sporné platební transakce ruší, neboť jeden z vlastníků Plátce je sankcionovanou osobou („I like to inform you that we have to cancel the foreign transactions, as described: ... because one of the owners behind of ■ is a sanctioned Person.“). Instituce jí však ve svém e-mailu ze dne 7. 5. 2015, 14:46 hod. oponovala, že podle jejich zjištění tomu tak není. V následujícím e-mailu ze dne 7. 5. 2015 (čas odeslání není zřejmý) Korespondenční banka Instituce Instituci oznámila, že jedním z akcionářů Plátce je ■, a tedy sankcionovaná osoba. Instituce ve svém e-mailu ze dne 7. 5. 2015, 14:46 hod. sdělila Korespondenční bance Instituce, že spojitost mezi Plátcem a ■ neshledává. Korespondenční banka Instituce Instituci až dne 11. 5. 2015 v 9:47 hod. zaslala doklady ke svým informacím.

Z tvrzení Instituce není zřejmé, zda by jakákoliv její zjištění stran vlastnictví Plátce mohla mít případně vliv na rozhodnutí Korespondenční banky Instituce částky Sporných platebních transakcí na svůj účet nepřijmout. Korespondenční banka Instituce oznámila Korespondenční bance Dožádané instituce prostřednictvím swiftové zprávy, že Sporné platební transakce neprovede, dne 8. 5. 2015 v 10:04 hod. a 10:05 hod., tedy až po obdržení námitek Instituce ohledně vlastnictví Plátce (o tom se však Instituce dozvěděla až dne 11. 5. 2015 v 16:21 hod. a dne 12. 5. 2015 v 14:31 hod. prostřednictvím swiftových zpráv).

Podle § 2997 odst. 1 platí, že „[d]lužník, který plnil dluh nežalovatelný nebo promlčený nebo takový, který je neplatný pro nedostatek formy, nemá právo na vrácení toho, co plnil. Právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.“

Instituce v tomto případě ode dne 7. 5. 2015 věděla, že krytí ke Sporným platebním transakcím nemusí obdržet, přesto částky Sporných platebních transakcí dne 11. 5. 2015 připsala na Účet, resp. nezrušila tvrzené předvalutování těchto částek, za situace, kdy neměla od Korespondenční banky Instituce odpověď na svůj poslední e-mail ze dne 7. 5. 2015. Nelze však dospět k závěru, že Instituce Navrhovatele obohatila vědomě ve smyslu § 2997 odst. 1 občanského zákoníku, neboť toto ustanovení míří na případy, kdy někdo jiného obohacuje, ačkoliv si je vědom (tedy ví, je si jist), že mu plnit nemusí. V tomto případě by si tedy Instituce musela být jista, že k připsání částek Sporných platebních transakcí na účet Korespondenční banky Instituce nedošlo. Taková skutečnost ale z předložených podkladů nevyplývá, neboť Instituce podle předložených podkladů čekala na odpověď Korespondenční banky Instituce, kterou obdržela dne 11. 5. 2015 v 9:47 hod. (tedy s vysokou mírou pravděpodobnosti až po připsání částek Sporných platebních transakcí na Účet, neboť zúčtování zpravidla probíhá v časných ranních hodinách). Prostřednictvím swiftových zpráv dostala Instituce informaci o neprovedení Sporných platebních transakcí až dne 11. 5. 2015 v 16:21 hod. a dne 12. 5. 2015 v 14:31 hod. Instituce tak Navrhovatele neobohatila s vědomím (tedy s jistotou), že k tomu není povinna, a na vrácení bezdůvodného obohacení proto právo měla.

10. K výroku rozhodnutí

Na základě shromážděných podkladů a jejich posouzení finanční arbitr nezjistil, že Instituci vznikla povinnost připsat částku Sporných platebních transakcí na Účet, neboť částky Sporných platebních transakcí nikdy nebyly připsány na účet poskytovatele platebních služeb příjemce ve smyslu § 110 a § 117 odst. 1 zákona o platebním styku, v tomto případě na účet Korespondenční banky Instituce. Instituce tak ani podle § 117 odst. 1 zákona o platebním styku neodpovídá za nesprávné provedení Sporných platebních transakcí. Za nesprávné provedení Sporných platebních transakcí by v tomto případě podle § 117 odst. 1 zákona o platebním styku odpovídal poskytovatel platebních služeb plátce plátcí, tj. Banka plátce Plátcí (finanční arbitr však v tomto případě neposuzoval, neboť to není předmětem sporu, zda v tomto případě Banka plátce Plátcí za nesprávné provedení Sporných platebních transakcí podle příslušných právních předpisů a smlouvy mezi nimi uzavřené skutečně odpovídá, popř. zda se takové odpovědnosti může zprostit s poukazem na zařazení jednoho z vlastníků Plátce na seznam sankcionovaných osob).

Připsáním částek Sporných platebních transakcí na Účet dne 11. 5. 2015 vzniklo na straně Navrhovatele bezdůvodné obohacení v podobě pohledávky z Účtu. Svou pohledávku z bezdůvodného obohacení Instituce dne 12. 5. 2015 započítala na tuto pohledávku Navrhovatele z Účtu, k čemuž byla podle čl. 9.5 a čl. 21.1 odst. b) Všeobecných podmínek oprávněna.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u ě n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 26. 1. 2016

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr